

EL PESSEBRE, SANT FRANCESC D'ASSÍS I SANT MAGÍ

Ramon Gené Capdevila

Són diverses les commemoracions i efemèrides que es celebren cada any com a conseqüència d'aniversaris de fets i personatges, més propers o més llunyans a la nostra realitat, i que ens donen peu a un article per aquests Quaderns que, any darrera any, no ens deixen de sorprendre.

I enguany, encara que la nostra festa es celebri en ple estiu, a les antípodes dels freds rigorosos del Nadal, no volíem deixar passar l'ocasió per parlar dels Pessebres, en motiu dels 800 anys des del primer, construït la Nit de Nadal de l'any 1223 per Sant Francesc d'Assís i, evidentment, també de Sant Francesc, i de Sant Magí, que d'això es tracta.

Molts dels que llegireu aquestes línies, a l'igual que qui les escriu, des que érem ben petits, jugàvem a casa a fer el pessebre en família, i aquesta era la tradició que més apreciava -més que l'arbre de Nadal, el Tió o els Reis, que òbviament tampoc podien faltar- i que durava totes les festes de Nadal, anant movent les figures.

Segons la tradició, la primera celebració nadalenca en què es va muntar una representació del Naixement de Jesús va

ser la nit de Nadal del 1223. Fou realitzat per Sant Francesc d'Assís. En efecte, després del seu viatge a Espanya i al Marroc a partir de 1214 -en el curs del qual fundà, entre d'altres, la comunitat i convent de la nostra ciutat del que parlarem en una altra ocasió-, l'any 1219 Sant Francesc d'Assís es va unir a les Croades -si bé no pas per lluitar sinó per portar la pau a Terra Santa, no en va, el lema franciscà és Pau i Bé-, retornant a Itàlia l'any 1220, on demanà autorització al Papa Honori III per poder celebrar el Nadal amb la representació del Naixement de Jesús en una cova propera a Greccio. Temps després, en aquest mateix lloc es va construir una capella que ha arribat fins als nostres dies i que és considerat el bressol de la tradició del Betlem.¹

---

¹ Sense cap ànim d'exhaustivitat, per una primera aproximació general als pessebres a casa nostra em permeto aconsellar les obres de referència BASILI DE RUBI "*Art Pessebristic*", i prologat per l'historiador cerverí Agustí Duran i Sanpere -publicat el 1947 per Editorial Rubí i reeditat per Pagès Editors el 2018- o el més recent de SERRA DE MANRESA, FRA VALENTÍ "*Entrem dins del pessebre. Un petit univers a les teves mans*", Ed. Morera. Col·lecció l'Ermità, 2022. Per una millor comprensió del seu

Pessebre ambientat al carrer de Sant Magí. Fotografia: Marissa Mas.

I us preguntareu què té a veure això amb la nostra festa? Doncs mireu, perquè també hi poden haver pessebres a Sant Magí, i perquè també hi pot haver un Sant Magí al pessebre... qui ens ho havia de dir!

Pessebres a Sant Magí...

Més enllà que el Barri de Sant Magí de Cervera va ser representat en un magnífic pessebre monumental de la Sra. Marissa

---

valor en el si de l'Església, resulta imprescindible la Carta Apostòlica *ADMIRABILE SIGNUM* del Papa Francesc sobre el significat i valor del Pessebre (*publicada el 2019*). També fer referència a la tasca de la Federació Catalana de Pessebristes i, a casa nostra, l'Associació de Pessebristes de Cervera i sa comarca.

Mas, que hom va poder admirar a l'antiga església de Sant Joan, també hi ha pessebres al Santuari de Sant Magí de la Brufaganya, i uns pessebres ben especials, fabricats amb peces de motocicletes

Cada any al desembre, el diumenge abans de Nadal, des de l'any 1971, els membres del Moto Club de Tarragona, ofereixen un nou pessebre. Val a dir que, el 2020, el pessebre estava inspirat en el cèlebre pilot cerverí Marc Márquez, que tantes vegades ha anat també a Sant Magí des de Cervera, en bicicleta, en el marc de la nostra festa.

I Sant Magí als pessebres.

L'Associació de Pessebristes Francesc Rosselló de Mallorca va endegar el 2006 una campanya "*Posa un frare al teu pessebre*". Segons explicaven, el "frare" seria la versió mallorquina del "caganer",² una figura que, des del segle XVIII, es posava més o menys amagada a fi que els infants la busquessin -amb el conseqüent premi en forma de llaminadures si la trobaven- i, d'aquesta manera, es fixessin en tot el pessebre i en gaudissin. Aquesta tradició també estaria present en algunes ciutats andaluses i, en certa mesura, en els pessebres napolitans.

Sembla que, en els seus orígens, "el frare" o "eremita" tindria també un significat d'espera confiada en la vinguda del Messies, i la solitud en què Jesús va néixer, a Betlem. També podria ben ser que aquesta figura representi o vingui a ser un record del mateix Sant Francesc i els frares que l'acompanyaren en el primer pessebre.

Sigui com sigui, una figura, la del frare ermità, que no resulta doncs estranya als pessebres. I si nosaltres, cerverins, devots de Sant Magí, n'hem de posar també un enguany al nostre pessebre, no se me n'acut cap de més nostrat -amb permís de Sant Francesc d'Assís i de Sant Antoni de Pàdua- que l'anacoreta de la Brufaganya.

---

2 Per bé que la figura del caganer en els últims temps s'ha popularitzat molt, personalment segueixo la tesis de Fra. Valentí Serra, de que caldria considerar com les figures més populars del pessebre tradicional català als pastors de l'Anunciata -el que bufà el foc i el que fa l'allioli-, i que entronquen, a més, amb una de les altres grans tradicions nadalenes catalanes, les representacions dels Pastorets.